

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มาใช้เพื่อศึกษากระบวนการจัดการผลกระทบของการผลิตอีซูมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชน รวมทั้งยังได้ศึกษาถึงผลกระทบของการผลิตอีซูมอญที่มีต่อสุขภาพ ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ คือ การศึกษาวิเคราะห์บริบทชุมชน เพื่อค้นหาปัญหา และศักยภาพของชุมชน การจัดเวทีเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดโครงการ/แผนงาน คัดเลือกโครงการ และกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ซึ่งต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ระบุกิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ให้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การจัดการผลกระทบที่เกิดจากการผลิตอีซูมอญต่อสุขภาพของประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การตรวจสอบข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. การประเมินผล

1. ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นตำรา เอกสารวิชาการ ทฤษฎี แนวคิด รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประมวลแนวความคิดในการกำหนดแนวทางการศึกษาวิจัยและสร้างเครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ยังได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากคณาจารย์และ

ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเข้าร่วมสัมมนาในโอกาสต่างๆ เช่น การฟังบรรยายทางวิชาการ การประชุมสัมมนาต่างๆ เป็นต้น จากนั้นนำแนวคิดดังกล่าวไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำในประเด็นที่สนใจศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 ตัวแทนประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 7 บ้านช่างทอง ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น โดยใช้หลักเกณฑ์การสุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) ในกรณีที่ประชากรมีจำนวนแน่นอน (Finite population) ซึ่งหมู่บ้านช่างทองมีจำนวนประชากร 1,282 คน และต้องการให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ได้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสัมภาษณ์จำนวน 93 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 81 คน ได้แก่

2.2.1 ผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ จำนวน 41 คน

2.2.2 อาสาสมัครสาธารณสุข เจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลสุเทพ และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน

2.2.3 ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา และผลกระทบจากการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชนในหมู่บ้านช่างทอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการผลิตอิฐมอญ ซึ่งเป็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คำถามสำหรับผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ และคำถามสำหรับประชาชนในพื้นที่ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม เป็นแบบบันทึกปรากฏการณ์ และผลที่ได้จากการศึกษาชุมชน และในการปฏิบัติการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงาน การบันทึก ผู้วิจัยจะบันทึกทุกครั้งที่เข้าไปในชุมชน รวมทั้งข้อมูลทั่วไป ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การทำกลุ่ม

สนทนา และจากการจัดเวที ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการจำแนกข้อมูล เพื่อตรวจสอบ และการวิเคราะห์

3.3 เทปบันทึกเสียง ใช้บันทึกเสียงในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการจัดเวที โดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตในการที่จะทำการบันทึกเสียง การใช้อุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียงก็เพื่อใช้ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการบันทึกและการได้ข้อมูลที่ไม่ละเอียดซึ่งไม่สามารถบันทึกในขณะที่ทำกิจกรรมนั้นได้

3.4 กล้องถ่ายภาพ สำหรับเก็บภาพกิจกรรมขณะที่ทำการศึกษา และการดำเนินการจัดเวที เพื่อใช้ประกอบการรายงานการวิจัย และเพื่อนำไปให้กลุ่มเป้าหมายดูเป็นการสร้างความสัมพันธ์ และเป็นการให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่กลุ่มเป้าหมายได้ปฏิบัติร่วมกัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในระดับท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ทำหนังสือแนะนำตัวจากสาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่งถึงสำนักงานเทศบาลตำบลสุเทพ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 พบผู้นำชุมชนในหมู่ที่ 7 บ้านช่างทอง เขตเทศบาลตำบลสุเทพ ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 การวิเคราะห์บริบท

ผู้วิจัยเริ่มการวิเคราะห์บริบทตั้งแต่เริ่มเข้าชุมชน โดยเริ่มเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ซึ่งการวิเคราะห์ชุมชนผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการวิเคราะห์บริบทไว้ล่วงหน้า เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการผลิตภูมิปัญญา และตัวแทนประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อได้ข้อมูลครบตามประเด็นที่ต้องการศึกษาแล้ว จึงได้ดำเนินการในกระบวนการขั้นต่อไป

4.4 การทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

หลังจากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ชุมชนจนได้ ปัญหา และศักยภาพของชุมชนแล้ว ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรและคณะวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องผลกระทบจากฝุ่นละอองและเขม่าควันจากการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชน จากสถานีอนามัยตำบลสุเทพ มาร่วมในการจัดทำเวที โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บริบทของชุมชนมาเป็นข้อมูลเบื้องต้น โดยได้ดำเนินการจัดเวทีเกี่ยวกับการจัดการผลกระทบจากการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชน เป็นระยะเวลา 2 วัน โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เข้าร่วมเวที จำนวน 81 คน โดยแบ่งเป็น ผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ จำนวน 41 คน อาสาสมัครสาธารณสุข เจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลสุเทพ และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ จำนวน 30 คน ซึ่งในการจัดเวทีครั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรึกษากับผู้นำชุมชนเรื่องสถานที่ กลุ่มผู้นำชุมชนแนะนำให้เลือกสถานที่ คือ วัดช้างทอง เป็นสถานที่ในการจัดเวที เพราะสะดวกและกว้างขวาง โดยมีกิจกรรมการดำเนินการจัดทำแผนงาน/โครงการตามขั้นตอนต่อไปนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนร่วมกัน มีกระบวนการ ดังนี้

1. วิทยากรกล่าวทักทาย แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมในครั้งนี้
2. กิจกรรมแนะนำตนเอง โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุม แนะนำตัวทีละคน
3. กิจกรรมการหาปัญหา/การกำหนดปัญหา โดยการอภิปรายวิเคราะห์ถึงปัญหาในชุมชนบ้านช้างทองร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงปัญหาของชุมชนที่แท้จริง
4. กิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากฝุ่นละอองและเขม่าควันจากการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพ โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้ และมีการฉายวิดีโอเกี่ยวกับผลกระทบจากฝุ่นละอองที่มีต่อสุขภาพ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเข้าใจที่ถูกต้องถึงผลกระทบที่มีต่อสุขภาพ
5. กิจกรรมการกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันในชุมชน โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มทำการอภิปรายกลุ่มร่วมกัน โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มเป็นผู้คอยสังเกตการณ์และให้คำแนะนำ
7. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเวทีครั้งต่อไป

4.5 การกำหนดแผนงาน/โครงการเพื่อจัดการผลกระทบของการผลิตอูฐมอญที่มีต่อสุขภาพ

การจัดเวทีกำหนดแผนงาน/โครงการ เพื่อจัดการผลกระทบที่เกิดจากการผลิตอูฐมอญต่อสุขภาพของประชาชน โดยการจัดเวทีครั้งนี้มีเจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลสุเทพ และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่เข้าร่วมด้วย ซึ่งการจัดเวทีครั้งนี้เป็นขั้นตอนที่จัดให้ผู้เข้าร่วมได้ร่วมกันระดมสมอง เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งร่วมกันกำหนดแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมต่างๆ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

4.5.1 กิจกรรมกำหนดวิสัยทัศน์ชุมชน มีกระบวนการ ดังนี้

1. วิทยากรกล่าวทักทาย แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมในครั้งนี้
2. กิจกรรมสร้างจินตนาการถึงอนาคตที่พึงปรารถนา โดยให้ผู้เข้าร่วมเวทีได้ระดมสมองในประเด็น “ผลกระทบจากการผลิตอูฐมอญในชุมชนบ้านช่างทองที่มีต่อสุขภาพ” เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ชุมชนและสร้างแผนงาน/โครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อนำไปสู่อนาคตร่วมกัน

4.5.2 กิจกรรมกำหนดแผนงาน/โครงการ โดยนำวิสัยทัศน์ของชุมชนที่ได้จากการระดมสมอง มาร่วมกันกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการของชุมชน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยระดมสมองร่วมกันเพื่อสร้างแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการจัดการผลกระทบที่เกิดจากการผลิตอูฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชน
2. แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอนโยบาย หรือแผนงานที่ได้คิดขึ้นมา
3. กิจกรรมการเลือกแผนงาน/โครงการโดยผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนร่วมกันวิเคราะห์ความเหมาะสมของแต่ละแผนงาน/โครงการ และทำการเลือกแผนงาน/โครงการที่ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการที่จะให้เกิดขึ้น โดยให้แต่ละคนแสดงผลในการเลือก
4. กิจกรรมการจัดทำโครงการ โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมคิดว่าจะทำอย่างไรให้แต่ละโครงการเป็นจริง
 - ชื่อโครงการ (ทำอะไร)
 - หลักการและเหตุผล (ทำไมต้องทำ)

- วัตถุประสงค์ (ทำเพื่อให้ได้ผลอะไร)
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (ทำแล้วได้ประโยชน์อย่างไร)
- วิธีการดำเนินงาน (ทำอย่างไร)
- ระยะเวลาดำเนินงาน (เริ่มเมื่อไหร่ และจะสิ้นสุดเมื่อไหร่)
- งบประมาณ (ใช้จ่ายอะไรบ้าง เท่าใด และจะนำเงินมาจากไหน)
- ผู้รับผิดชอบ (ใครเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในเรื่องนี้)

5. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอในที่ประชุม

6. ผู้วิจัยและทีมวิทยากรร่วมกันสรุปผลการดำเนินกิจกรรม

7. วางแผน นัดหมาย เพื่อปรับปรุงแผนงาน/โครงการที่เสนอแล้ว และจัดทำรายละเอียดให้ครบถ้วน สมบูรณ์ จากนั้นมอบแผนงาน/โครงการแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เทศบาลตำบลสุเทพ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ และภาคประชาชน เพื่อนำไปดำเนินงานตามโครงการ แผนงาน และกิจกรรมต่อไป

4.6 การดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ หรือกิจกรรม โดยเทศบาลตำบลสุเทพ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ ภาคประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกันดำเนินการตามแผนงานที่ได้วางเอาไว้

4.7 การติดตามผลการดำเนินงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันติดตามผลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อที่จะสามารถบอกได้ว่าแผนงาน/กิจกรรมที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร ซึ่งจะทำให้เกิดการเห็นคุณค่าร่วมกัน และนำไปสู่การจัดการปัญหาอย่างยั่งยืนต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร และใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในระดับท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 การสังเกต การสังเกต คือ การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเอาใจใส่และกำหนดไว้ อย่างมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น โดยผู้วิจัยใช้การ

สังเกต 2 วิธี คือ การสังเกตโดยตรง หรือการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) เป็นการสังเกตโดยที่ผู้วิจัยมิได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือร่วมกระทำในเหตุการณ์ที่ตนอยู่ เช่น การสำรวจสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน การประชุมของหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนที่สอง คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) คือ การเฝ้าดูโดยที่ผู้วิจัยเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมกระทำในเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย

5.2 การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ ครอบคลุมในประเด็นที่ทำการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงปรากฏการณ์และบริบทของชุมชนที่มีความเชื่อมโยงในกระบวนการของการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในระดับท้องถิ่นและในการสัมภาษณ์ได้ผสมผสานเทคนิคการฟัง การสะท้อน การบรรยาย การกล่าวซ้ำ และการยกตัวอย่าง โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ ประมาณ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง ทั้งนี้จนกว่าข้อมูลที่ได้มีความอิ่มตัว (Saturation of Data) ซึ่งพิจารณาที่ความซ้ำๆ กันของข้อมูล หรือไม่มีข้อมูลใหม่ๆ เพิ่มจากเดิม

5.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) คือ การนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแต่ละกลุ่มมาร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางหรือนโยบายสาธารณะในการจัดการผลกระทบจากการผลิตอุตสาหกรรมต่อสุขภาพของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและทัศนะในประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรได้ข้อมูลในลักษณะเจาะจง เพื่อทำความเข้าใจได้มากขึ้น การร่วมทำกลุ่มสนทนามีผู้เข้าร่วมกลุ่มๆ ละ 8 – 10 คน โดยผู้เข้าร่วมในแต่ละกลุ่มประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการผลิตอุตสาหกรรม ประชาชนที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กล่าวพูด กล่าวซักถาม และเป็นกันเอง เพราะในการทำกลุ่มสนทนานั้นเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มได้มีการแสดงความคิดเห็น กล่าวพูดคุยกัน กล่าวซักถามซึ่งกันและกัน เพื่อการตัดสินใจร่วมกัน

ผู้วิจัยใช้เทคนิค การทำกลุ่มสนทนา (Focus Group) การเก็บข้อมูลในขั้นตอนการวิเคราะห์บริบทและทำกิจกรรมกลุ่มระหว่างการจัดเวที วิธีการถามมีการกำหนดแนวคำถาม และประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า การสนทนากลุ่มจะเริ่มพูดคุยในเรื่องทั่ว ๆ ไปก่อน เช่น เรื่องความเป็นอยู่ แล้วค่อยนำสู่เนื้อหาหลัก เพื่อสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองมากที่สุด ระหว่างการสนทนากลุ่มจะมีการใช้เครื่องบันทึกเสียง โดยการสนทนากลุ่มจะเสร็จสิ้นเมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่ตั้งไว้ ซึ่งการทำสนทนากลุ่มเป็นการสร้างแรงจูงใจในกลุ่มเป้าหมาย

ร่วมกัน โดยที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถที่จะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันภายในกลุ่มและ
ผู้เข้าร่วมยังสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและหาแนวทางจัดการปัญหาร่วมกันได้

5.4 ข้อมูลที่รวบรวมจากเทคนิคการเก็บข้อมูลภาคสนามทั้งหมดจะถูกนำมาวิเคราะห์รวม
ยอดอีกครั้งก่อนนำเสนอรายงานผลการวิจัย

6. การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนและครอบคลุมตามประเด็นที่ต้องการศึกษาแล้ว มี
การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยพร้อมๆกับการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า
(Triangulation Methods) คือ

1. การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลบุคคลที่ต่างกัน คือ การเปลี่ยนแปลงแหล่งข้อมูล
บุคคล ที่ใช้ให้หลากหลายออกไปโดยถามคำถามเดียวกันกับคนหลายๆคน เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูล
ที่ได้จากแต่ละคนเป็นอย่างไรบ้าง สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร เพราะอะไร

2. การตรวจสอบข้อมูลในสถานที่ต่างกัน ได้แก่ มีการเปลี่ยนสถานที่ที่ได้ข้อมูลเรื่อง
เดียวกัน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกันจากหลายๆ สถานที่ แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบว่าเหมือน
หรือต่างกันอย่างไร เพราะอะไร

3. การตรวจสอบข้อมูลในเวลาที่แตกต่างกัน ได้แก่ การเปลี่ยนช่วงเวลาที่จะได้รับข้อมูลโดยเก็บ
ข้อมูลในเรื่องเดียวกันต่างกันที่เวลา แล้วนำมาตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้นั้น เวลาต่างกัน ข้อมูล
เหมือนกันหรือขัดแย้งกันอย่างไร เพราะอะไร

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์จะนำมา
ตรวจสอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ พร้อมทั้งประมวลผลโดยใช้สถิติเชิง
พรรณนา ได้แก่ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่อใช้ในการอธิบายสรุปผล แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์
ในรูปแบบของการบรรยาย ในส่วนของการสังเกตจะทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลไว้
อย่างเป็นระบบ โดยแยกแยะข้อมูลเป็นหมวดหมู่ จัดแบ่งเป็นหัวข้อเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจใน
ปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้ง่ายขึ้น และดูความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ รวมทั้งเพื่อให้เข้าใจความ
หลากหลายของปรากฏการณ์ ให้อยู่ในบริบทของชุมชนบ้านช่างทอง วิเคราะห์การจัดเวทีในแต่ละ
ขั้นตอนว่าเป็นอย่างไร มีอะไรเกิดขึ้น เพราะอะไร มีปัจจัยใดเป็นตัวสนับสนุนหรือเป็นตัวถ่วงการ
ดำเนินงานกิจกรรมตามกระบวนการส่งเสริมสุขภาพ และสรุปเป็นผลจากการดำเนินงานโดยการใช้
การบรรยาย และอธิบายประกอบกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์ว่าข้อมูลที่ได้นั้นเพียงพอที่

สามารถอธิบายและตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ข้อมูลเหล่านี้ผู้วิจัยได้แยกแยะข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา แล้วนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการบรรยายและสรุปเชิงวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีที่กำหนดไว้

8. การประเมินผล

ในการประเมินผลผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลทุกขั้นตอน ทำการประเมินผลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการบันทึกข้อมูลภาคสนาม ซึ่งการประเมินผลเป็นการประเมินด้านการประยุกต์กระบวนการมีส่วนร่วมและกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจปัญหา การวิเคราะห์บริบทของชุมชน การจัดทำแผนงาน/โครงการ การนำแผนงาน/โครงการไปปฏิบัติ ขั้นตอนนี้เมื่อจัดทำแผนงาน / โครงการแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการติดตามผลการดำเนินงานโครงการด้วย

